

NEOLITISCHE BEWIJZEN IN ONZE KUSTSTREEK

De vraag of onze kuststreek bewoond was tijdens het neolithicum wordt bevestigd door het vinden over gans de kustlijn van silexen die uit dit tijdperk blijken te stammen.

Deze silexen zijn dan ook het bewijsmaterieel voor de archeologen. Op het strand van Raversijde werden in 1935 dergelijke artefakten opgegraven door de amateur-archeoloog A. Chocqueel, uit Berges. De voorwerpen die hier zullen behandeld worden komen uit de verzameling van Chocqueel en zijn op het ogenblik uitgestald in het heemkundig museum "De Plate". Deze verzameling, die 65 stukken silex bevat, wordt ingedeeld in 8 groepen, allen met aanwijsbare herkomst.

De aanwijzing erbij : "Silex taillés d'époque néolithique découverts dans les bancs de tourbe de l'estran, ou récoltés sur les plages de Mariakerke et de Raversyde où ils furent rejetés par les eaux marines". (fig. 1)

Wanneer we nu enkele silexen van naderbij bekijken dan bemerken we duidelijk dat het gaat om niervormige grondstoffen, namelijk vuursteen, dit is een gesteente dat in hoofdzaak uit calcedon bestaat en gedeeltelijk uit opaal. Het treedt in concreties in andere gesteenten op o.a. in krijt. De grondstof die in het algemeen aan de kust gebruikt werd is een mooie zwarte silex afkomstig van Boulogne. Ze werd getransporteerd van de Franse kust door de maritieme golven en op onze stranden geworpen.

Dergelijke silexen werden ook geruild met de gebieden van Houtland tegen grijze en blauwachtige silexen uit Spiennien (Henegouwen). Tussen Houtland en Spiennien bestond er namelijk een vast commerciële relatie.

Deze ruwe grondstoffen leverden de neolithische ambachtsman de nodige bestanddelen voor de fabricatie van hun werktuigen en wapens. De excellente kwaliteit van deze silexen en de superieure duurzaamheid, hebben toegelaten de opmerkelijke bekwaamheid van de neolithische handenarbeid te bewijzen.

De wijze waarop deze grondstoffen nu echter bewerkt worden, verandert in de tijd zodanig dat men verschillende technieken kan vaststellen. Nu kan echter volgens de heer Chocqueel met zekerheid bepaald worden dat de door hem gevonden silexen op het strand van Raversijde de invloed ondergingen van de techniek eigen aan de geëvolueerde Campignien vuursteen industrie en dit via de neolithische werktuigen industrieën van Houtland.

De Campignien techniek is ontstaan te Spiennien (Henegouwen), het belangrijkste centrum van de vuurindustrie.

Hoe deze techniek West-Vlaanderen bereikt heeft weet men niet. Daaropvolgend deden zich echter twee belangrijke immigraties in West-Vlaanderen voor. 4000 jaar voor Christus dringt een mediterrane ras onze gebieden binnen langs de Maas. Zij gingen zich eerst in de bossen rond Houtland vestigen, doch een deel voelde zich aangetrokken door de visvangst en stootten door naar de West-Vlaamse kustvlakte. Dit verklaart dan ook een parallele evolutie in de vuursteenbewerking zowel in Houtland als langs de kust.

Deze Zuid-Europese immigranten kenden een grote beschaving doch de invloed die ze op de vuursteenindustrie uitoefenden mag niet overschat worden.

Het is pas de samensmelting van de autochtonen, de Zuid-Europese immigranten en de laatste groep immigranten afkomstig uit het Oosten dat het monopolie van de Campignien techniek zal verstoord worden. Het eindresultaat is dan een fusie van de Campignien techniek en de Robenhausien techniek. Deze uniformisatie verloopt echter niet duidelijk en zeer langzaam.

Door heen dit werk is het dus duidelijk geworden dat het om neolithisch materiaal gaat. De heer Chocqueel baseerde zich daarbij op het feit dat ze terug gevonden werden in een gedurende het neolithicum gevormde veenlaag.

In zijn boek 'Les civilisations préhistoriques et anciennes de la Flandre Occidentale' haalt hij echter een tweede middel aan. Men kan nl. silexen chronologisch classeren d.m.v. een witachtige aanslag die de silexen bedekt. Dit vormt zich op de silex na contact met regen en kalk daar waar de ondergrond het bevat. Doch deze methode wordt door velen verworpen.

Rond de authenticiteit van de ganse verzameling silexen bestaan er veel twijfels. Deze zijn vooral ontstaan door de volgende brief die de heer K. Loppens geschreven heeft (1).

De heer K. Loppens, die de kuststreek wel bijzonder goed kent, had er ons mondeling reeds op gewezen dat hij tijdens zijn menigvuldige speurtochten op het strand van Raversijde, aldaar nooit bewerkte silex en bewerkte beenderen gevonden had, en dat hij het dientengevolge ten zeerste betwijfelde of de silex die Chocqueel daar beweert gevonden te hebben en in zijn boek beschrijft, wel degelijk van die plaats afkomstig zou zijn. Op onze vraag kregen we van de heer Loppens nog volgende inlichtingen over de verzameling van Chocqueel (brief van 27.10.1960) : "Voor wat de gekapte silexen aangaat, daarvan ben ik zeker dat ze niet van Raversijde komen, maar wel uit Frankrijk, uit de grotten bewoond het in het neolithicum, waar men ze kan oprapen in grote hoeveelheid. Ik heb zijn verzamelingen gezien, en alles kwam uit Frankrijk. Ik was reeds overtuigd van wat er gebeurd was, maar wilde ten volle zeker zijn. Ik zond een zijner familieleden, die er ook niet aan geloofde, om hem te vragen hoe hij die zo bewerkte stenen had kunnen vinden, dat er veel daarover verwonderd waren. Hij heeft eenvoudig geantwoord : "Ecoutez, pour ce qui regarde des silex taillés, j'en ai plus qu'assez." ... Voor wat zijn "industrie de l'os" betreft, ik moet bekennen dat mijn vrouw en ik er nooit bewerkte beenderen gevonden hebben; maar dit is geen bewijs dat hij er niet enige op het strand opgeraapt heeft, maar dit is nog eens overdreven voor wat de hoeveelheid aangaat."

Het komt nl. hier op neer dat de heer K. Loppens beweert dat de silexen gevonden door de heer A. Chocqueel te Raversijde afkomstig zijn uit Frankrijk.

Er zijn nochtans enkele bezwaren tegen deze bewering. De heer Etienne Cools, wonende op de wijk Raversijde, heeft zich nl. ingezet voor het tentoonstellen van de silexen in het lokaal museum en bezit de originele verpakkingen van de silexen opgemaakt door Chocqueel.

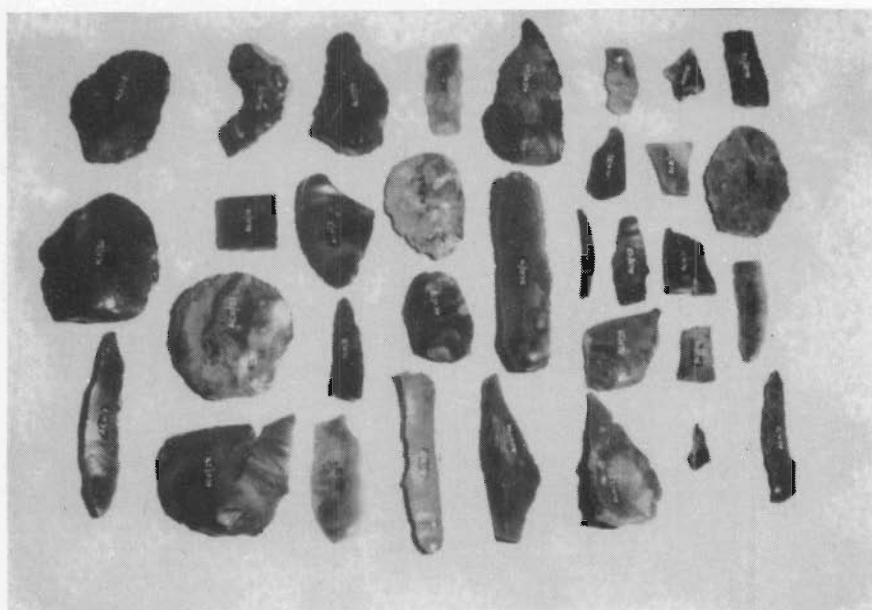
Deze verpakkingen bleken compleet afzonderlijk te staan van de silexen afkomstig uit Frankrijk.

Daarbij komt nog dat de silexen afkomstig uit Frankrijk een bruine kleur hebben terwijl deze gevonden te Raversijde blauwzwart zijn. Dit argument kan achter afgezwakt worden door een artikel geschreven door Dr. G. Hosse. Hij verklaart nl. dat silexen

OPGRAVINGEN TE RAVERSIJDE

A. Chocqueel bij zijn opgravingen op het strand te Raversijde (1948)

Verzameling silexen uit het heemkundig museum

gemakkelijk kunnen verkleuren eenmaal dat ze uit de bodemlaag gehaald worden. Eveneens chemische stoffen kunnen in enkele dagen doorheen de silexen dringen en hun natuurlijke kleur helemaal doen veranderen (2).

Daar langs gans de Belgische kust dergelijke silexen gevonden werden kunnen we ons de vraag stellen waarom ze juist niet op Raversijde zouden voorkomen als ze op alle omliggende plaatsen voorkomen.

Wanneer we het andersom bekijken dan moeten we bestatigen dat de werken van K. Loppens professioneel zijn en heel wat geloofwaardig.

Dit probleem is echter nog niet opgelost en alle informatie omtrent dit probleem is welkom op het volgende adres : Martine ECOSTER

Mariakerkelaan, 371

8400 OOSTENDE. Tel : (059) 80 19 62

De voornaamste geraadpleegde werken zijn :

A. Chocqueel : Les civilisations préhistoriques et anciennes de la Flandre Occidentale, 1950

J. De Laet : Préhistorische culturen in het Zuiden der Lage Landen 1979

K. Loppens : Bulletin de la Société d'Anthropologique de Bruxelles, XLX, 1929

(1) Deze werd gepubliceerd door Luc Devliegheer in het tijdschrift "Biekorf" LXI 1960

(2) Zie Bulletin de la Société d'anthropologique de Bruxelles, XLX, 1929

- - - - -
ANTOINE SCHYRGENS 1890-1981

Op 22 december 1981 overleed onverwachts de 91 jaar oude kunstenaar Antoine SCHYRGENS. Zijn dood en begrafenis ging aan het artistieke Oostende zo goed als onopgemerkt voorbij.

Geboren in 1890, was SCHYRGENS feitelijk architect van beroep. Hij heeft daarnaast echter steeds geschilderd, bij voorkeur in aquarel. Tal van heerlijke werkjes, dikwijls met Oostendse thema's : schepjes, de haven, de dijk, straatgezichten...

In de dertiger jaren herstichtte hij samen met Gustaaf SOREL, Alphonse BLOMME en nog enkelen de totaal verkommerde Oostendse kunstacademie.

SCHYRGENS liet in 1957 zijn mémoires publiceren onder de titel "Le monde inconnu des artistes". 260 bladzijden rijk aan interessante gegevens over het kunstleven meer speciaal dat van het Tussenoerlogse Oostende, waarin hij erg nauw betrokken was. Vanzelfsprekend handelde SCHYRGENS daarin uitvoerig over ENSOR, die hij zeer bewonderde.

Tot kort voor zijn dood was Antoine SCHYRGENS nog actief als kunstenaar. Bijna dagelijks kon men hem nog per fiets langs de dijk of het staketsel zien, steeds met schetsboek of aquarel benodigdheden bij de hand. Niet liet zijn plotse heengaan vermoeden.

Het Museum voor Schone Kunsten van Oostende bezit enkele aquarellen van SCHYRGENS.

N.H.